

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

ROK OBOWIĄZYWANIA USTAWY O PRZEWADZE KONTRAKTOWEJ DZIAŁANIA UOKIK

Celem ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej jest wyeliminowanie nieuczciwych praktyk handlowych w relacjach pomiędzy przedsiębiorcami działającymi w branży rolno-spożywczej. Przepisy weszły w życie 12 lipca. Prezes UOKiK jak do tej pory otrzymał 33 zawiadomienia. Wszczęto 20 postępowań wyjaśniających i skierowano 16 wystąpień do przedsiębiorców (tzw. wezwania „miękkie” bez wszczynania postępowania). Przeprowadzono 1 postępowanie w sprawie nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej zakończone decyzją, a jedno jest w toku (Südzucker).

Wszczęcie postępowania Südzucker Polska – lipiec 2018

UOKiK od sierpnia 2017r. badał, czy producenci cukru nie stosują praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową wobec dostawców buraków cukrowych. Zebrane w toku postępowania wyjaśniającego dowody dały podstawę do przyjęcia, że Südzucker może w sposób nieuczciwy wykorzystywać swoją pozycję rynkową w stosunku do słabszych uczestników rynku – plantatorów buraków cukrowych.

Südzucker Polska jest jednym z czterech producentów cukru w Polsce. Przedsiębiorca prowadzi działalność m.in. na terenie województwa dolnośląskiego, opolskiego, śląskiego, małopolskiego i podkarpackiego, gdzie żadna z pozostałych spółek cukrowniczych nie posiada zakładów produkcyjnych. Znaczna odległość od pozostałych podmiotów skupujących sprawia, iż plantatorzy nie mają wystarczających i faktycznych możliwości zbycia buraków cukrowych innym nabywcom.

Zastrzeżenia Prezesa UOKiK wzbudzają nieprecyzyjne zasady ustalania cen cukru, które to mają decydujący wpływ na ostateczną wysokość ceny za buraki cukrowe oraz uzależnianie terminu płatności realizowanych przez Südzucker za dostarczane buraki od zakończenia

kampanii cukrowniczej we wszystkich zakładach produkcyjnych – cukrowniach stanowiących własność producenta cukru. Na tej podstawie Prezes UOKiK wszczął w stosunku do Südzucker postępowanie w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową.

Przypomnijmy, że z przewagą kontraktową mamy do czynienia, jeżeli między odbiorcą i nabywcą istnieje znaczna dysproporcja w potencjale ekonomicznym i jednocześnie słabsza ze stron nie ma wystarczających możliwości sprzedaży lub kupna produktów rolnych lub spożywczych od innych przedsiębiorców. UOKiK może interweniować wówczas gdy, łączna wartość obrotów między dostawcą a odbiorcą w którymkolwiek z 2 lat poprzedzających rok wszczęcia postępowania przekroczyła 50 tys. zł, a obrót podmiotu, który stosuje praktykę, w roku poprzedzającym rok wszczęcia postępowania przekroczył 100 mln zł.

W sprawie Südzucker dokonano wyboru przykładowych plantatorów, którzy w ubiegłych latach dostarczyli buraki cukrowe za więcej niż 50 tys. zł do tej spółki. Sytuacja pozostałych dostawców jest jednak analogiczna, gdyż umowy są zawierane na podstawie wzorca.

Relacje dostawców z odbiorcami owoców miękkich – czerwcowe kontrole UOKiK i KOWR

Urodzaj owoców miękkich sprawia, że producenci nie otrzymują zadowalającej ich ceny. Czynnikiem kształtującym cenę skupu w Polsce może być jednak więcej, w tym plony i sytuacja w innych krajach (m.in. Serbii, na Ukrainie).

Urząd reaguje na docierające do UOKiK sygnały kierowane przez sektor owocowo-warzywny o trudnościach na rynkach. Od początku czerwca 2018 r. prowadzone jest postępowanie wyjaśniające, w którym UOKiK sprawdza, czy wobec dostawców warzyw i owoców, w szczególności truskawki, porzeczki czarnej i czerwonej, borówki amerykańskiej, aronii i maliny,

są stosowane praktyki nieuczciwie wykorzystujące przewagę kontraktową. W toku podjętych do tej pory działań, zostały przeprowadzone kontrole podmiotów zajmujących się skupem i przetwórstwem owoców miękkich zmierzające w szczególności do ustalenia zasad podejmowania przez nie współpracy z dostawcami owoców (zwłaszcza z plantatorami) oraz kształtowania warunków dostaw i płatności za nie.

Działania UOKiK prowadzone są we współpracy z Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa. KOWR podjął działania kontrolne nabywców owoców miękkich w zakresie wykonywania

obowiązku zawierania umów z dostawcami owoców w formie spełniającej warunki określone w przepisach prawa wspólnotowego i krajowego.

Kontrole UOKiK dostarczają informacji na temat struktury i zasad funkcjonowania rynku, co jest niezbędne do weryfikacji ewentualnych naruszeń ustawy o przewadze kontraktowej, jakich mogłyby dopuszczać się podmioty w stosunku do słabszych stron umów dostaw produktów rolnych (owoców miękkich).

Dotychczasowe wnioski:

- Co do zasady producenci owoców miękkich (rolnicy) dysponują mniejszym potencjałem gospodarczym niż odbiorcy ich produktów (skupy i zakłady przetwórcze), dlatego niezwykle ważne wydaje się być silniejsze wsparcie rolników zachęcające do tworzenia przez nich grup producenckich lub innych form wspólnej organizacji i koncentracji produkcji owoców, tak aby wzmocniły swoją pozycję negocjacyjną w stosunku do większych odbiorców owoców;
- Istnieje konieczność wypracowania przez resort rolnictwa mechanizmów stabilizujących, choćby w ograniczonym zakresie, wahań cen owoców miękkich wynikających ze znaczących zmian w poziomie podaży w poszczególnych latach;
- Warte rozważenia są programy promowania polskich owoców oraz ich przetworów za granicą, np. czarnej porzeczki, która jest mało popularna, szczególnie w krajach Europy Zachodniej.

Inne działania Prezesa UOKiK w przewadze kontraktowej

Umowy na dostawę marchwi – pierwsza decyzja dot. przewagi kontraktowej (Cykoria S.A.)

Wydłużanie czasu na zapłatę, brak informacji o terminie dostaw i nakłanianie do rezygnacji z części należności – to praktyki stosowane przez spółkę Cykoria wobec dostawców marchwi. UOKiK wydał w marcu tego roku pierwszą decyzję w sprawie nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej. Cieszy fakt, że przedsiębiorca szybko zobowiązał się do zmiany swoich działań.

W wyniku podjętych działań Cykoria zobowiązała się do skrócenia o dwa miesiące okresu skupu marchwi i zagwarantowania

odbioru 85 proc. surowca do końca roku, w którym zaczął się skup. Wcześniej mógł odbywać się również w trudniejszych, zimowych warunkach. Ponadto dostawcy będą odstawiali surowiec w każdym miesiącu proporcjonalnie do całej umówionej ilości (po kilkanaście procent miesięcznie). Wydłuży się też termin informacji o dostawie – z trzech do siedmiu dni, a Cykoria będzie podczas dostawy informować o dacie kolejnej. Ograniczy to ryzyko utraty plonów przez rolników i ułatwi im organizację pracy. Spółka będzie płaciła swoim kontrahentom w ciągu 45 dni od dostawy lub otrzymania faktury. Ponadto, plantatorzy nie będą już musieli odliczać od swojego wynagrodzenia składki na branżowy związek producentów cykorii.

Umowy w zakresie dostaw mleka surowego

Jedno z pierwszych wszczętych postępowań dotyczyło relacji pomiędzy przetwórcami mleka, a ich dostawcami. Urząd sprawdził umowy sprzedaży, dostawy i kontraktacji. W toku postępowania, mającego charakter badania rynku przeprowadzono ankietę wśród kilkunastu największych przetwórców mleka. Efektem jest raport, w którym wskazaliśmy, jakie rozwiązania są dobre, a które mogą stanowić praktyki nieuczciwie wykorzystujące przewagę kontraktową. Największe zastrzeżenia urzędu wzbudziła klauzula wyłączności i konsekwencje z nią związane. Chodzi o sytuację, kiedy dostawca ma obowiązek wydać mleczarni całe wyprodukowane mleko. Zdaniem urzędu, nie powinien być on zmuszany do dostaw tylko do jednego zakładu mleczarskiego, tym bardziej jeżeli zagrożone jest to karą umowną.

Postępowania w związku z rosnącymi cenami masła

Urząd zakończył również postępowania w sprawie znacznego wzrostu cen masła. Choć główną przyczyną podwyżki było zwiększenie popytu w krajach rozwijających się, przy jednoczesnym ograniczeniu produkcji przez największych producentów (Nowa Zelandia, Australia), to pojawiły się jednak sygnały, że sieci handlowe mogą próbować wykorzystywać sytuację i naciskać na producentów masła, by sprzedawali je taniej. Urząd postanowił to sprawdzić i w październiku 2017 r. wszczął pięć postępowań wyjaśniających. Prowadzone były w sprawie działań największych sieci handlowych - Lidl Polska,

Jeronimo Martins, Tesco Polska, Auchan Polska i Carrefour Polska. Analiza zebranego materiału pokazała, że sieci nie wywierały nacisków na dostawców w sprawie cen, a stawki podlegały negocjacjom i w badanym okresie często się zmieniały ze względu na duże wahania w cenie mleka.

Ponadto, w styczniu 2018 r. Inspekcja Handlowa na zlecenie UOKiK po raz drugi sprawdziła jakość masła. Pierwsze badanie przeprowadziła w październiku ubiegłego roku – wykazało ono, że masło jest dobrej jakości, jedynie w czterech produktach inspektorzy stwierdzili nieznaczne przekroczenie ilości wody. Tegoroczna kontrola wypadła jeszcze lepiej. IH nie stwierdziła nieprawidłowości w 13 skontrolowanych partiach.

Rynek skupu jabłek przemysłowych

Polska produkcja jabłek stanowi około 70% łącznych zbiorów wszystkich owoców w naszym kraju, a zatem jest to kluczowy owoc w polskiej produkcji, przetwórstwie (produkcja koncentratu jabłkowego) oraz eksporcie. Dlatego też UOKiK na bieżąco śledzi procesy rynkowe na poszczególnych etapach łańcucha dostaw tej grupy owoców.

Pod koniec sierpnia 2017r., w ciągu zaledwie kilku godzin cena skupu owocu spadła o 20 grozy za kilogram. Podobna, nietypowa sytuacja mogła zdarzyć się również w innych częściach Polski. Powiat sandomierski, który jest drugim co do wielkości zagłębiem sadowniczym w Polsce, ucierpiał w poprzednim roku z powodu przymrozków. Sprzedaż jabłek przemysłowych po zbyt niskich cenach mogła doprowadzić do powiększenia strat sadowników. W ramach postępowania wyjaśniającego przeprowadziliśmy kontrolę u czterech przedsiębiorców zajmujących się skupem i przetwórstwem owoców. Postępowanie jest kontynuowane - pozyskujemy kolejne dokumenty, zwłaszcza od największych przedsiębiorców skupujących jabłka od polskich producentów.

UOKiK prowadzi działania również w odniesieniu do innych rynków obrotu produktami rolnymi i spożywczymi, w tym między innymi dot. rynku jaj (sprawdzono mechanizmy mogące mieć wpływ na wzrostu cen jaj i ich ewentualny związek z trendami europejskimi w kontekście występowania na rynku działań o charakterze nieuczciwych praktyk), dot. relacji sieci hurtowej Eurocash S.A. z dostawcami, jak również rynku skupu ziemniaków i kapusty. UOKiK w dalszym ciągu podejmuje działania edukacyjne

i zachęca do poszerzania wśród producentów i odbiorców produktów rolnych i spożywczych znajomości nowych przepisów oraz nawiązuje i rozwija współpracę z innymi organami i jednostkami publicznymi.

Wszystkie sprawy z zakresu przewagi kontraktowej prowadzi Delegatura UOKiK w Bydgoszczy.

Szczegółowe informacje na temat ustawy można znaleźć na stronie internetowej <http://przewagakontraktowa.uokik.gov.pl>.

Niewłaściwe oznaczanie kraju pochodzenia produktów rolnych

Ziemniaki cypryjskie lub hiszpańskie oznaczane w supermarketach jako produkt polski, ukraińskie maliny sprzedawane jako pochodzące od polskiego plantatora - to tylko niektóre przykłady praktyk etykietowania produktu w sposób mogący wprowadzać konsumenta w błąd co do rzeczywistego kraju bądź miejsca pochodzenia żywności. Sygnały o fałszowaniu polskiego pochodzenia świeżych owoców i warzyw, w szczególności ogórków, pomidorów i truskawek innym krajem pochodzenia docierały do Departamentu Inspekcji Handlowej UOKiK od momentu przyznania kompetencji Inspekcji Handlowej do kontroli tych produktów, tj. od roku 2016, a dodatkowo nasiliły się w bieżącym roku w przypadku ziemniaków, kapusty i pomidorów oraz w ostatnim czasie owoców miękkich. Kontrole planowe przeprowadzone przez Inspekcję Handlową w sklepach oferujących świeże owoce i warzywa potwierdziły istnienie tych nieprawidłowości.

Planowa kontrola świeżych owoców i warzyw objętych normami handlowymi Unii Europejskiej została przeprowadzona w drugim kwartale 2017 r. Kontrolą były objęte również truskawki, maliny i inne owoce miękkie. Była ona ukierunkowana na ujawnianie oszustw żywnościowych dotyczących produktów deklarowanych jako polskie. Skontrolowano ponad 930

partii świeżych owoców i warzyw. W jej wyniku ustalono, że w ponad 10 proc. partii świeżych owoców i warzyw oferowanych konsumentom końcowym podano błędny kraj pochodzenia, a w blisko 9 proc. kraju pochodzenia w ogóle nie podano. Błędne oznakowanie krajem pochodzenia dotyczyło nie tylko wskazywania Polski jako kraju pochodzenia, ale również innych krajów. W przypadku świeżych owoców i warzyw deklarowanych w sklepach jako polskie 20 partii nie pochodziło z Polski, co stanowiło ok. 2 proc. skontrolowanych w zakresie oznakowania. Najczęściej natomiast podawane kraje inne niż faktyczne to Hiszpania i Holandia.

Z uwagi na trudną sytuację zwłaszcza na rynkach owoców miękkich w 2018 roku zostały wzmożone kontrole w zakresie oznakowania żywności krajem pochodzenia. Planowe kontrole trwają od marca 2018 r., obejmują one świeże owoce i warzywa objęte unijnym systemem kontroli. Dodatkowo podjęto w trybie pilnym działania legislacyjne (obecnie stosowny projekt ustawy jest w fazie uzgodnień międzyresortowych) mające na celu zwiększenia efektywności prowadzonych działań kontrolnych w zakresie niektórych rynków rolnych, w tym m.in. przeciwdziałaniu oszustwom żywnościowym polegającym na fałszowaniu kraju pochodzenia świeżych owoców i warzyw (w tym owoców miękkich).

